

מדינת ישראל
רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון

ב' בניסן התשפ"ב
3 באפריל 2022
שה. 1581-2022

לכבוד
מר אמיר גבאי, רו"ח

שלום רב,

**הנדון: מידע לגבי עמדת רשות שוק ההון וביטוח וחיסכון שנמסרה לבית הדין הארצי לעבודה בעניין - ע"ע
29744-11-18
פנייתך מיום 03 באפריל 2022**

1. בפנייתך שבסימוכין ביקשת לקבל מרשות שוק ההון וביטוח וחיסכון (להלן – הרשות), בהתאם לחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998 (להלן – חוק חופש המידע) את עמדת רשות שוק ההון וביטוח וחיסכון שנמסרה לבית הדין הארצי לעבודה בעניין ע"ע-18-11-29744.
2. בהמשך לפנייתך, מצורפת העמדה המבוקשת.

בכבוד רב,

ענת פייער, רו"ח
הממונה על חופש המידע

המערערת:

חברת מוסדות חינוך ותרבות בהרצליה מיסודה הסוה"י לא"י

ע"י ב"כ עו"ד חיים ברנזון ואח'
מרחוב חבצלת השרון 60 הרצליה פיתוח 4674720
טל': 09-9568339 פקס: 09-9509129

- נ ג ד -

המשיבה:

דורית לוי

ע"י ב"כ עו"ד שולמית כנען
מרחוב מורן 14 קרית טבעון 36530
טל': 04-9532597 פקס: 04-9833880

מגישה עמדה:

מדינת ישראל- רשות שוק ההון ביטוח וחסכון

ע"י ב"כ עו"ד מפרקליטות המדינה, המחלקה למשפט העבודה
מרחוב מח"ל 7, ירושלים
טל': 073-3928129 פקס: 02-5419660

עמדה מטעם רשות שוק ההון ביטוח וחסכון

בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד מיום 29.7.2019 (להלן: "ההחלטה"),¹ מתכבדת בזאת רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון (להלן: "הרשות") להגיש את עמדתה במסגרת ההליך דנא.

א. מבוא

1. במסגרת ההליך דנא, עולה מחלוקת בשאלת מתכונת ההתחשבנות בתשלום פיצויי הפיטורים אשר על המערערת לשלם למשיבה לפי חוק פיצויי פיטורים, התשכ"ג-1963 (להלן: "חוק פיצויי פיטורים"), בנסיבות בהן לא נערך בין הצדדים הסדר לפי סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים; ובפרט בשאלה- האם התשואה שנצברה בגין מרכיב פיצויי הפיטורים שהפקידה המערערת החל משנת 1992 בפוליסה של קופת ביטוח (המכונה "ביטוח המנהלים") של הראל חברה לביטוח בע"מ,² נחשבת לחלק מצבירת כספי הפיצויים בפוליסה, באופן המפחית או המאיין את חבות המעסיק בתשלום השלמת פיצויי פיטורים (להלן: "הסוגיה שבמחלוקת").
2. בפסק דינו³, קבע בית הדין קמא, בין היתר, כי בהתאם להוראות הפוליסה, רווחי הפוליסה שייכים למשיבה ועוברים לרכיב התגמולים, ולפיכך כי על המערערת חלה חובה להשלים את פיצויי הפיטורים להם זכאית המשיבה לפי חוק פיצויי פיטורים. נוכח זאת, קבע בית הדין קמא כי אין לראות את הרווחים שהצטברו בקופה כתשלום על חשבון פיצויי פיטורים וכי על המערערת לשלם למשיבה השלמת פיצויי פיטורים בהתאם⁴.

¹ וכך בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד מיום 18.8.2019 בע"ע 12214-11-18 סאלם ואח' נ' מובייל בע"מ ואח' (להלן: "עניין סאלם"), גם שם עולה שאלה דומה בסוגיה שבמחלוקת.
² פוליסת ביטוח מנהלים שהוצאה בשנת 1992 על ידי הראל חברה לביטוח בע"מ (נספח 630 - "תנאים לביטוח גמלא חודשית (מעולה") משתתף ברווחי תיק ההשקעות לפי ביטוח מנהלים"), להלן: "הפוליסה".
³ סע"ש (ת"א) 47735-05-15 דורית לוי נ' מוסדות חינוך ותרבות בהרצליה בע"מ (14.10.2018, פורסם בנבו).
⁴ שם, בעמוד 14 לפסק הדין.

3. בהתאם להחלטת בית הדין הנכבד, התבקשה הרשות ליתן עמדתה בסוגיה שבמחלוקת.
4. כבר בפתח הדברים יאמר בתמצית, כי לעמדת הרשות, במקרים כגון במקרה הנדון בהליך דן, כאשר מדובר בקופות ביטוח שהופקו לפני יום 1 בינואר 2004, במסגרתן הסכימו הצדדים ליחסי העבודה כי העובד יבטח בקופת ביטוח מסוג זה, מרכיב הפיצויים לעניין חבות המעסיק בפיצויי פיטורים יהיה בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה, דהיינו לכל היותר סך הפרמיות ששולמו לקופה כשהן צמודות למדד.

ב. רקע – הפקדות מעסיק לקופת גמל למרכיב פיצויי פיטורים

5. כידוע, הכלל הבסיסי הקבוע בחוק פיצויי פיטורים הוא כי עובד המסיים את עבודתו בנסיבות המזכות בפיצויי פיטורים, זכאי לפיצויי פיטורים המחושבים לפי מכפלת משכורתו האחרונה בשנות עבודתו. לעניין זה ראו: סעיף 12 לחוק פיצויי פיטורים ותקנות פיצויי פיטורים (חישוב הפיצויים והתפטרות שרואים אותה כפיטורים), התשכ"ד-1964, שהותקנו מכוחו.
6. עם זאת, סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים קובע חריג לכלל ולפיו:

"תשלום לקופת תגמולים, לקרן פנסיה או לקרן כיוצא באלה, לא יבוא במקום פיצויי פיטורים אלא אם נקבע כך בהסכם הקיבוצי החל על המעסיק והעובד ובמידה שנקבע, או אם תשלום כאמור אושר על ידי שר העבודה ובמידה שאושר"

7. מכאן, בהתאם להוראות סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, נקודת המוצא בחוק פיצויי פיטורים היא כי תשלומי מעסיק לקופות גמל אינם באים "במקום" פיצויי פיטורים, אלא אם כן נקבע אחרת בהסכם קיבוצי או אושר על ידי שר העבודה. הקביעה ולפיה הכספים הצבורים בקופת הפיצויים תבוא "במקום" פיצויי הפיטורים, הנה אפוא חריג לכלל.

8. בהתאם נקבע, כי במקרה שבו לא חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, תשלומים הצבורים בקופות הפיצויים נחשבים, כ"חיסכון בידי המעסיק" הזכאי להשבתם לידיו אם העובד סיים עבודתו בנסיבות שאינן מזכות בפיצויי פיטורים (ראה דב"ע (ארצי) לה/3-29 פוטוקר שטיין נ' אגד - אגודה שיתופית לתחבורה בישראל בע"מ ו(1) 288 (1975)). במקרה כזה, תשלומים לקופת הגמל יבואו "על חשבון" תשלום פיצויי הפיטורים על ידי המעסיק, עם שחרור הקופה לזכות העובד בנסיבות המזכות את העובד בפיצויי פיטורים (ראו לעניין זה ע"ע (ארצי) 39921-01-16 אילנה קאטר נ' קרן קורת ישראל עמותה לפיתוח כלכלי, (פורסם בנבו, 22.11.2017) (להלן: "עניין קאטר").

9. אין חולק כי בעניינו, לא חל סעיף 14 לחוק פיצויי פיטורים, ובהתאם, תשלומי המעסיק לקופת הגמל באים "על חשבון" זכאות המשיבה לפיצויי הפיטורים ולא במקומם. משכך, השאלה העומדת במרכז ההליכים דנא, היא האם התשואות בגין מרכיב פיצויי הפיטורים בביטוח המנהלים, הן חלק ממרכיב הפיצויים הבא "על חשבון" זכאות המשיבה לפיצויי פיטורים. להלן תובא עמדת הרשות בשאלות אלה.

ג. מתכונת התחשבות פיצויי הפיטורים בפוליסות "משתתפות ברווחים"

10. עד לשנת 2004, שווקו בישראל קופות ביטוח המכונות "משתתפות ברווחים". במסגרת פוליסת הביטוח של אותן קופות נקבע, בין היתר, סעיף הקובע כי בערך מרכיב הפיצויים הפדיון יהיה שווה לכל היותר לסך הפרמיות ששולמו לקופת הגמל כשהן צמודות למדד.

11. כך בענייננו, נקבע מנגנון הפדיון האמור במסגרת סעיף 3(ד) לפוליסה (תחת סעיף 3 אשר עניינו "פדיון הפוליסה")⁵:

"ד. מרכיב הפיצויים בערך הפדיון: שווה לסכום הנמוך מבין (1) או (2) להלן:

(1) סך כל הפרמיות ששולמו ע"ח פיצויים כשהן משוערכות על פי תוצאות ההשקעות, בהתאם להוראות המתאימות ב"תוכנית הביטוח".

(2) סך כל הפרמיות ששולמו ע"ח פיצויים, כשלכל פרמיה כאמור יתווספו הפרשי הצמדה למדד, מן "המדד הקובע" ועד למדד האחרון הידוע ביום תשלום הפיצויים האמור.

12. משמעותו של תנאי זה, הנה שאם תשואת מסלול ההשקעות בפוליסה גבוהה משיעור עליית המדד באותה תקופה, הרי שמרכיב הפיצויים בפוליסה יהיה שווה לסך ההפקדות למרכיב הפיצויים כשהן צמודות למדד, ואילו ההפרש שיהיה בין ההפקדות הצמודות למדד לבין ההפקדות לתשואת ההשקעות, ישוּך למרכיב התגמולים בפוליסה.

13. יצוין, כי קופות ביטוח מסוג "משתתפות ברווחים" העניקו גם יתרונות למעסיק. כך למשל, העובדה כי דמי הניהול שנגבו על ידי חברת הביטוח נגבו אך ורק מרכיב התגמולים, ולא מרכיב הפיצויים. תנאי זה הביא לכך שמרכיב הפיצויים היה גבוה יותר בסיום העסקת העובד.

14. עוד יצוין, כי עד לכניסתו לתוקף של צו ההרחבה לביטוח פנסיוני מקיף במשק בשנת 2008, מעסיקים לא היו מחויבים לבטח את עובדיהם בביטוח פנסיוני. כמו כן, עד לחקיקת סעיף 20 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), תשס"ה-2005, לא הייתה נתונה לעובד זכות בחירה בכל הנוגע לבחירת קופת הגמל בה יבוטח בביטוח פנסיוני. בהתאם, עד למועד זה, קביעת עצם הזכאות לביטוח פנסיוני, סוג הביטוח הפנסיוני וזהות המבטח, הייתה נתונה להסכמה שבין המעסיק לעובד (או לארגון העובדים, במקרים הרלוונטיים), כאשר המעסיק יכול היה לקבוע במסגרת הסכם ההעסקה את הביטוח הפנסיוני של העובד, מבלי שלעובד תהא זכות בחירה לשנותו ללא הסכמת המעסיק.

15. בהתאם, הפקדות לקופת ביטוח מסוג "משתתפת ברווחים" נעשו אך ורק מתוך הסכמה של המעסיק לביצוע הפקדות לקופות גמל מסוג זה, בהתאם לכלל התנאים שנקבעו בפוליסות, ובכלל זה התנאים לעניין חישוב פדיון הפיצויים.

16. לפיכך, נוכח העובדה כי מדובר בהוראה מפורשת לגביה הסכימו הצדדים ליחסי העבודה בכל הנוגע לחישוב מרכיב פיצויי הפיטורים, הרי שהוראה זו בכל הנוגע למרכיב הפיצויים לקופת ביטוח מסוג "משתתפת ברווחים" מחייבת את המעסיק.

17. יצוין, כי אגף שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר, הביע כבר לפני מספר שנים עמדה זהה בהליך במסגרתו עלתה שאלה דומה (ראה ע"ב (ת"א) 2533/08 **משה את דדה בע"מ נ' אלכרמי חמד ואח'**, (פורסם

⁵ יובהר כי בעניין סאלם נקבע מנגנון דומה, ראה סעיפים 6(ה) ו-12(ג) לפוליסה "לביטוח חיים של 'יותר' פוליסה למנהלים ועובדים שכירים בה נקבע בסעיף 6 שעניינו "פדיון", סעיף 6.ה. : "ה. ערך פדיון הפיצויים: שווה למכפלת שכרו האחרון של המבוטח במספר שנות עבודתו אצל בעל הפוליסה. סכום זה לא יעלה על סך כל הפרמיות ששולמו בגין הפיצויים." ובסעיף 12 שעניינו "תנאי הצמדה", קובע סעיף 12.ג. ג. ערכי הפדיון יהיו צמודים למדד ליום התשלום. ההצמדה למדד תחול גם לגבי סכומים חד-פעמיים שישולמו לחברה בעתיד כל עוד החברה לא הודיעה אחרת."

בנבו, 06.08.2008)). שם, במסגרת פסק דין מיום 6.8.2008, התקבלה עמדה זו, ונקבע כי הרווחים הנצברים כתוצאה מהשקעת כספי הפיצויים בפוליסה, צריכים להיות משויכים לרכיב התגמולים בפוליסה ולא לרכיב פיצויי הפיטורים; כי ערך פדיון פיצויי הפיטורים יהיה בתוספת הפרשי הצמדה וריבית; וכי התשואה שמעבר לו, אינה חלק מרכיב פיצויי הפיטורים.

ד. הסדרת מצב הדברים בתקנות ובחוזרים

18. כיום, מוגדר ערך הפדיון של מרכיב הפיצויים בחשבון קופת ביטוח, במסגרת תקנה 46(ב) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופות גמל), תשכ"ד-1964 ולפיה:

46(ב). ערך הפדיון של מרכיב הפיצויים בחשבון קופת ביטוח, יהיה סך כל התשלומים ששולמו למרכיב הפיצויים בחשבון קופת הגמל, בתוספת רווחי הקופה, כפי שיוחסו למרכיב הפיצויים על פי תקנה 49ב, והכל בניכוי ההוצאות שיוחסו למרכיב זה (להלן – צבירת הפיצויים).

תקנה 49ב, אשר עניינה "ייחוס רווחי חשבון קופת הגמל למרכיבו" לשונה כדלקמן:

49ב. ייחוס רווחי חשבון קופת הגמל למרכיב חשבון קופת הגמל, למעט בקרן ותיקה ובקרן חדשה מקיפה, ייעשה פעם בחודש לפחות, לפי חלקן היחסי של היתרות בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל; רווחים שיוחסו כאמור יירשמו בחלק מרכיב הפרשי ההצמדה עד גובה מלוא עליית המדד, ובחלק מרכיב הריבית, בהתאמה.

ביחס לתקנה זו, נקבע בתקנה 21(ט) לתקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופת גמל) (תיקון), התשס"ג-2003, כי זו תחול בקופות גמל שהן קופות ביטוח על פוליסות שהוצאו ביום 1.1.2004 ואילך.

19. כמו כן, יצוין כי נושא ייחוס ורישום רווחי קופת גמל מוסדר גם בסעיף 7(א) לחוזר גופים מוסדיים 8-9-2019 "מרכיבי חשבון בקופת גמל – תיקון" (29.7.2019) (להלן: "חוזר מרכיבי חשבון") הקובע כדלקמן:

7. ייחוס ורישום רווחים

א. ייחוס רווחי הקופה והפסדיה לחשבון קופת הגמל, למעט קרן ותיקה, לפי הוראות סעיף 34 לחוק, ייעשה למרכיבי חשבון קופת הגמל ולרשומות הנפרדות, במועדים שבהם זקפה החברה המנהלת לחשבון את הרווחים או הפסדים כאמור, לפי חלקן היחסי של היתרות בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות.

בדומה לתקנות מס הכנסה, בהתאם לסעיף 11(ב) לחוזר מרכיבי חשבון, הוראות סעיף 7 עד 10 לחוזר חלות על קופות גמל שהן קופות ביטוח שהופקו לפני יום 1 בינואר 2004, ובהתאם אינן חלות על קופות ביטוח מסוג "משתתפות ברווחים".

20. מכאן, כי בכל הנוגע לקופות ביטוח שהופקו החל משנת 2004, ייחוס רווחי הקופה והפסדיה, ייעשה למרכיבי חשבון קופת הגמל ולרשומות הנפרדות, במועדים שבהם זקפה החברה המנהלת לחשבון את הרווחים או הפסדים כאמור, לפי חלקן היחסי של היתרות בכל אחד ממרכיבי חשבון קופת הגמל והרשומות הנפרדות. בכל הנוגע לקופות ביטוח שהופקו לפני מועד זה, ייחוס רווחי הקופה והפסדיה ייעשה בהתאם לקבוע בפוליסה.

21. לסיכום, בהתאם לעמדת הרשות כפי שהובעה עוד לפני למעלה מעשור, במקרים כגון המקרים הנדונים בהליכים דנן, כאשר מדובר בקופות ביטוח שהופקו לפני יום 1 בינואר 2004, במסגרתן הסכימו הצדדים ליחסי העבודה כי העובד יבוטח בקופת ביטוח מסוג "משתתפת ברווחים", מרכיב הפיצויים לעניין חבות המעסיק בפיצויי פיטורים יהיה בהתאם לקבוע בתנאי הפוליסה, דהיינו לכל היותר סך הפרמיות ששולמו לקופה כשהן צמודות למדד.

ליטל סדובסקי, עו"ד

סגנית בכירה א' במחלקה למשפט העבודה

בפרקליטות המדינה

היום: 5.12.2019